

Nr 511

Av herr **Öhman** och herr **Persson, Helmer**, om höjning av de allmänna barnbidragen, m. m.

(Lika lydande med motion nr 594 i Andra kammaren)

Det främsta uttrycket för ett samhälles kultur och höga standard är dess förmåga att säkerställa de växande generationernas trygghet, hälsa, utbildning och karaktärsdanning.

Trots de reformer som utmärker efterkrigstiden — barnbidrag, skolmål-tider, ökad social service, förlängd skolgång — utgör barnfamiljerna ännu det svenska samhällets styvbarn.

Endast familjer vilkas inkomster ligger väsentligt över genomsnittet har råd att hålla flera barn än två på den standard som anses rimlig i dagens Sverige. De stora barnfamiljerna och enföräldersfamiljerna i lägre inkomst-grupper blir i allt större utsträckning hänvisade till behovsprövad social-hjälp eller pressande extraarbeten.

I utredningen angående socialhjälp i Stockholm konstaterades att »ensamstående kvinnor med barn har en betydande socialhjälpfrekvens. Drygt var fjärde sådan kvinna uppbar socialhjälp under 1957. Relationen är högst för ogifta mödrar men betydande även i fråga om fränskilda och änkor. Den stiger också kraftigt med barnantalet. Förhållandevis höga värden kan även noteras när det gäller fullständiga familjer med mer än 2 barn» . . . I Stockholms ytterområden utgör barnfamiljerna drygt hälften av hjälpfallen enligt samma utredning. De stora barnfamiljernas standard tangerar således ofta existensminimum.

När de allmänna barnbidragen första gången infördes innebar de en väsentlig förbättring för många familjer som haft så låga inkomster att de inte kunnat tillgodogöra sig de intill denna tid gällande barnavdragen vid beskattningen. Till följd av att barnbidragen inte varit indexreglerade har de med åren förlorat sitt ursprungliga realvärde och fått en allt mindre utjämnande effekt.

Barnfamiljerna betalar praktiskt taget samma direkta skatt som andra. Enda undantaget är det något större men fortfarande alltför blygsamma förvärvsavdraget som mödrar med hemmavarande barn under 16 år äger rätt att få, ett avdrag som ingalunda täcker exempelvis merkostnaderna för barnpassning. Den skatteåterbäring, som sker i form av allmänna barn-bidrag, är för närvarande kr. 37:50 i månaden för varje barn under 16 år, och det allmänna studiebidrag som kan utgå upp till 18 år är t. o. m. något mindre.

Barnbidragen kan således inte fylla de förhoppningar man hade på dem då de först infördes. Man trodde då att de skulle inleda en social omfördelning av samhällets resurser till förmån för barnfamiljerna. Men de motsvarar i själva verket en ytterst ringa del av de verkliga barnkostnaderna.

I tidningen *Vi* anförde byråchefen Erland von Hofsten redan i september förra året att barnkostnaderna uppgår till 160 kr. i månaden för barn upp till 6 år, 235 kr. för barn mellan 7 och 11 och 315 kr. för barn i åldern 12 till 15 år. I dessa kostnader hade förutom barnens mat, kläder och personliga utgifter inräknats en blygsam del av utgifterna för bostad, möbler och annan gemensam konsumtion men ingen ersättning för moderns arbete med barnen.

För förskolebarn motsvarar skatteåterbäringen i form av barnbidrag endast en knapp fjärdedel av vad de kostar, för mellangruppen drygt en sjättedel och för en femtonåring endast en åttondel. von Hofsten fäster uppmärksamheten på att tonåringar äter mer än vuxna, en 15-årig pojke drar 7 kr. om dagen enbart i mat.

Barnfamiljerna erlägger inte endast i det närmaste lika mycket direkt skatt som andra familjetyper. De betalar dessutom relativt sett mera omsättningsskatt och indirekt skatt på livsmedel och andra konsumtionsartiklar. Den allra senaste höjningen av barnbidragen med 50 kr. skedde för att ge barnfamiljerna kompensation för omsättningsskatten. Nyssnämnda uppgifter om barnkostnaderna ger vid handen att kompensationen inte alls täcker de merkostnader som omsättningsskatten medförde.

Det faktum att staten skattevägen tar ifrån familjerna medel som de flesta inte alls anser sig kunna undvara leder till att föräldrarna söker förvärvsarbete i en utsträckning som inte alla gånger är önskvärd. Det finns barn som knappast ser sina fäder därför att dessa måste ta extraarbeten. Och många mödrar får neuroser därför att de tar förvärvsarbete enbart av ekonomiskt nödtvång. Brist på tid hos föräldrarna, nerslitning, ekonomiska bekymmer och psykiska svårigheter leder till att många hem inte kan fungera som en trygg och harmonisk miljö för barnen.

Samhället kompenserar inte sina bristande insatser för barnfamiljerna genom generositet i fråga om social service. Daghem och förskolor är dyra och räcker till endast för en bråkdel, fria skolmåltider fattas ännu för 200 000 av Sveriges barn. De stora klasserna och bristande differentiering av undervisningsmetodikerna medför att många barn inte heller uppfattar skolan som en ljus och trygg punkt i tillvaron.

En förbättrad skola, ökad social service och bättre samhälleligt stöd åt föräldrarnas fostrargärning framstår som en allt angelägnare uppgift. Men detta får inte användas som förevändning för att ytterligare dröja med ett bättre ekonomiskt stöd åt barnfamiljerna från samhällets sida. Det är orimligt att hela det ekonomiska ansvaret för de generationer som skall föra samhället vidare måste bäras av barnfamiljerna själva.

Praktiskt taget alla föräldrar betraktar barnen som den största glädjen i livet. Men man kan inte — utan vådor för samhället — i längden utnyttja detta naturliga föräldraansvar så långt som nu sker. Vi måste göra klart för folket att vårt land är mera intresserat av att skapa ett barnsamhälle än ett bilsamhälle. Och samhället måste på något sätt visa att det är redo att ekonomiskt stödja mödrarna i deras betydelsefulla gärning.

Utredningen av de problem som sammanhänger med ett väsentligt utökat stöd åt barnfamiljerna måste av naturliga skäl ta viss tid i anspråk. Utan att avvakta resultaten härav bör barnbidragen återfå sitt ursprungliga värde och få del av den allmänna standardhöjning som ägt rum sedan de infördes samt indexregleras.

Redan 1954 års familjeutredning konstaterade att barnbidragen borde ha höjts till 480 kronor för att återställa bidragens ursprungliga utjämnande effekt. När de ännu efter sju år inte kommit upp till mera än 450 kronor, så är detta ett uttryck för att reaktionens asociala propaganda under många år fått göra sig alltför bred.

Arbetarnas och tjänstemännens framgångar i fråga om tjänstepensioneringen måste nu fullföljas av åtgärder för att snabbt återhämta försummelserna i fråga om de yngsta generationerna.

Med hänsyn till vad ovan anförts yrkar vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om förslag beträffande höjning av de allmänna barnbidragen till förslagsvis 600 kr. per år och barn och att förordning utfärdas om indexreglering av barnbidragen, samt

att Kungl. Maj:t ville låta utreda och framlägga en långtidsplan syftande till att samhällets stöd skall motsvara minst en tredjedel av barnkostnaderna och att enföräldersfamiljerna får ett stöd som gör deras barn mera ekonomiskt jämställda med andra.

Stockholm den 26 januari 1961

Gunnar Öhman

Helmer Persson

Nr 512

Av herr **Carlsson, Eric, m. fl.**, *angående den s. k. allmansrätten.*

(Lika lydande med motion nr 602 i Andra kammaren)

Stockholm den 26 januari 1961

Eric Carlsson

Harald Pettersson

Torsten Andersson

Ernst W. Olsson